

RELAȚIILE BILATERALE DINTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI ROMÂNIA ÎN PERIOADA 2000-2010. CONSIDERAȚII GEOECONOMICE ȘI GEOSTRATEGICE

PINTESCU Florin*

THE BILATERAL RELATIONS BETWEEN THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND ROMANIA IN 2000 – 2010. GEO-ECONOMIC AND GEOSTRATEGIC CONSIDERATIONS

The bilateral relations between Romania and the Republic of Moldova have been and will continue to be influenced by complex factors, which act almost concurrently:

- 1. The affinity of the historical, cultural, religious, linguistic, etc. signs installed several hundred years between neo-latin ethnic group in Romania and Moldova;*
- 2. Regional and transnational politics of the European Union, a confederation of states, in which Romania is integrated, and policies which, therefore, should be carried out;*
- 3. Positioning of Romania and Moldova at the junction of geoeconomic and geostrategic interests of the European Union, Russia and NATO.*

The effect of this complex of factors may not be visible / eliminated only in conditions when globalization processes will move ahead in such a manner that will lead to liquidation of the national states. We consider, however, that this possibility is excluded, at least, for the next five years.

In this article we will briefly present the information on following questions: economic development and political relations between two states in a limited period of time, geoeconomic and geostrategic interests of the EU, Russia and the NATO in Romania and Moldova, possible variants for expansion and improvement of mutual relations.

Diplomatic, political, economic and cultural relations between two states have been established as a result of the following consecutive events, generated by changes which have affected communistic modes in Europe in 1989 and have led practically to dismantle of "world socialist system". So, in April 27, 1990 the Supreme Council of the Moldavian Soviet Socialist Republic has adopted a three-colored flag as state flag. The same political body has elected Snegur on the post of the President of the country (September, 3, 1990). Earlier in June 23, 1990 "the sovereignty of the Republic of Moldova" was proclaimed by the Parliament of Moldova (the former Supreme body). At last, on August, 27, 1991 the independence of the new state was proclaimed in the same parliament. Poland, Slovenia, Romania, Vietnam and the Korean People's democratic Republic were the first states that recognized the independence of Moldova. In March, 2, 1992 the Republic of Moldova became a member of the United Nations Organization.

On August, 29, 1991 Romania establishes diplomatic relations with the Republic of Moldova at ambassadorial level. The Embassy of Romania in Kishinev has begun its practice on January, 20, 1992. The Romanian embassy in Kishinev has been accredited in June, 1993 and the first ambassador of the Republic of Moldova in Bucharest has been accredited in January, 1992. Now, His Excellency Ambassador, Marius Lazurca is the ambassador of Romania in Kishinev, but His Excellency Ambassador, Yuri Renita is the ambassador of Moldova in Bucharest.

The bilateral relations between Romania and Moldova during this period are rather paradoxical. On the one hand, an unusually high number of formal meetings of senior officials, during which two states have signed numerous conventions and agreements, and on the other hand, despite all these meetings, mutual relations between two states remained quite tense. It is paradoxical (or not), but this situation is persisting and today.

---

*PINTESCU Florin - Doctor în istorie, conferențiar universitar. Universitatea „Ștefan cel Mare” (Suceava, România);
PINTESCU Florin - Ph.D. in History, Associate Professor, The University „Ștefan cel Mare” (Suceava, Romania);
ПИНТЕСКУ Флорин - Кандидат исторических наук, доцент, Сучавский университет им. Штефана чел Маре (Сучеава, Румыния).

**ДВУСТОРОННИЕ ОТНОШЕНИЯ
МЕЖДУ РЕСПУБЛИКОЙ МОЛДОВА И РУМЫНИЕЙ В 2000-2010.
ГЕОЭКОНОМИЧЕСКИЕ И ГЕОСТРАТЕГИЧЕСКИЕ СООБРАЖЕНИЯ**

Двусторонние отношения между Румынией и Республикой Молдова были, есть и по-прежнему будут находиться под влиянием комплекса факторов, которые действуют почти одновременно:

- 1. Сродство исторических, культурных, религиозных, языковых и т.д. признаков, установленных нескольких сотен лет между неолатинским этносом в Румынии и Молдове;*
- 2. Региональные и транснациональные политики Европейского Союза, конфедерации государств, в которой Румыния интегрирована, и политики которой, таким образом, должна выполнять;*
- 3. Позиционирование Румынии и Молдовы на стыке геоэкономических и геостратегических интересов Европейского Союза, России и НАТО.*

Влияние этого комплекса факторов может быть не видна / устранена только в условиях, когда процессы глобализации будут продвигаться таким образом, что приведет к ликвидации национальных государств. Мы считаем, однако, что эта возможность исключена, по крайней мере, на ближайшие пять лет.

В этой статье мы кратко представим информацию по следующим вопросам: экономическое развитие и политические отношения между двумя странами в промежутке времени ограниченного настоящим анализом, геоэкономические и геостратегические интересы ЕС, России и НАТО в Румынии и Молдове, возможные варианты для расширения и улучшения двусторонних отношений.

Дипломатические, политические, экономические, культурные отношения между двумя странами были установлены в результате следующих последовательных событий, порожденные изменениями, которые повлияли на коммунистические режимы в Европе в 1989 году и привели практически к демонтажу «мировой социалистической системы». Так, 27 апреля 1990 года Верховный Совет Молдавской Советской Социалистической Республики, приняла трехцветный флаг в качестве государственного. Тот же политический орган избрал на пост президента страны Снегура (3 сентября, 1990). Ранее, 23. 06. 1990 был провозглашен парламентом Молдовы (бывший Верховный Совет) «суверенитет Республики Молдова». Наконец, 27 августа 1991 года была провозглашена, в том же парламенте, независимость нового государства. Первыми странами, которые признали независимость Молдовы были Польша, Словения, Румыния, Вьетнам и Корейская Народно-Демократическая Республика. 2 марта 1992 года Республика Молдова стала членом Организации Объединенных Наций.

Румыния устанавливает с Республикой Молдова дипломатические отношения на уровне посольств 29 августа 1991 года. Посольство Румынии в Кишиневе начала свою практику 20 января 1992. Румынское посольство в Кишиневе был аккредитован в июне 1993 года и первый посол Республики Молдова в Бухаресте был аккредитован в январе 1992 года. В настоящее время, послом Румынии в Кишиневе является Его Превосходительство Мариус Лазуркэ и послом Молдовы в Бухаресте является Его Превосходительство Юрий Реницэ.

Двусторонние отношения между Румынией и Молдовой в этот период весьма парадоксальны. С одной стороны, необычно высокое число официальных встреч высших должностных лиц, две страны подписали многочисленные конвенции и соглашения, а с другой стороны, несмотря на все эти встречи, взаимоотношения между двумя странами оставались довольно напряженными. Парадоксально (или нет), но эта ситуация сохраняется и сегодня.

Relațiile bilaterale dintre România și Republica Moldova au fost, sunt și vor fi încă influențate de un complex de factori care acționează practic simultan:

1. Afinitățile istorice, culturale, religioase, lingvistice etc. stabilite de câteva sute de ani între etnosul neolatin din România și Republica Moldova;
2. Politicile regionale și transnaționale ale Uniunii Europene, confederație de state în care România este integrată și a cărei politică trebuie să o urmeze.
3. Poziționarea României și a Republicii Moldova la intersecția intereselor geoeconomice și geostrategice ale Uniunii Europene, Rusiei și NATO.

Influența acestui complex de factori poate fi estompată/eliminată numai în contextul în care fenomenul globalizării va avansa de o așa manieră încât va conduce la eliminarea statelor naționale. Considerăm totuși exclusă această posibilitate, cel puțin pentru următorii cinci ani.

În acest articol vom prezenta pe scurt următoarele chestiuni: evoluția raporturilor politice și economice dintre cele două state în perioada circumscrisă analizei; interesele geoeconomice și

geostrategice ale UE, Rusiei și NATO față de România și Republica Moldova; posibile soluții de îmbunătățire a relațiilor bilaterale.

Relațiile diplomatice, politice, economice și culturale dintre cele două state au fost stabilite în urma unei succesiuni de evenimente, generate de schimbările care au afectat regimurile comuniste din Europa în anul 1989 și au condus practic la demantelarea „sistemului mondial” socialist. Astfel, la 27 aprilie 1990, Sovietul Suprem al Republicii Socialiste Sovietice Moldovenești a adoptat tricolorul în calitate de drapel de stat. Același organism politic l-a ales pe Mircea Snegur în funcția de președinte al țării (3 septembrie 1990). Anterior, la 23.06.1990 fusese proclamată de către Parlament (fostul Soviet Suprem) „Suveranitatea Republicii Moldova”. În sfârșit, la 27 august 1991 a fost proclamată, în cadrul aceluiași Parlament, independența noului stat⁶⁷. Primele țări care au recunoscut la nivel diplomatic independența Republicii Moldova au fost Polonia, Slovenia, România, Vietnam și Republica Populară Democrată Coreea. La 2 martie 1992, Republica Moldova devine stat membru al Organizației Națiunilor Unite⁶⁸.

România stabilește cu Republica Moldova relații la nivel de ambasadă pe data de 29 august 1991, ambasada României din Chișinău începându-și activitatea practică pe 20 ianuarie 1992. Primul ambasador al României a fost acreditat la Chișinău în luna iunie 1993 iar primul ambasador al Republicii Moldova la București a fost acreditat în luna ianuarie 1992⁶⁹. În prezent, ambasadorul României la Chișinău este Excelența Sa, Marius Lazurca iar ambasadorul Republicii Moldova la București este Excelența Sa, Iurie Reniță.

Relațiile bilaterale dintre România și Republica Moldova din perioada circumscrisă analizei stau sub semnul paradoxului. Pe de o parte, se înregistrează un număr neobișnuit de mare de întâlniri oficiale dintre factorii de conducere din cele două țări și semnarea a numeroase convenții și acorduri, iar pe de altă parte, în ciuda întâlnirilor respective, între cele două state au existat numeroase momente tensionate. În mod paradoxal (sau nu) această situație se menține și în prezent.

Astfel, în perioada 9 februarie 2001 – 29 aprilie 2011, s-au consumat nu mai puțin de 19 întâlniri oficiale între președinții celor două țări (10 întâlniri în România, 5 întâlniri în Republica Moldova, 4 întâlniri în locații neutre; la 10 decembrie 2009 președintele Traian Băsescu s-a întâlnit la Bonn cu premierul Vlad Filat). În perioada 27 iulie 2001 – 8 noiembrie 2010 au avut loc 11 întâlniri între premierii celor două țări (8 în România, 3 în Republica Moldova). În sfârșit, în intervalul de timp 23 martie 2000 – 27 mai 2011, miniștrii de externe ai celor două țări s-au întâlnit de 21 ori (5 ori în România, 12 în Republica Moldova, 4 în locații neutre)⁷⁰.

Aceste vizite au influențat și potențat semnarea a numeroase convenții și acorduri⁷¹, care constituie cadrul juridic de cooperare dintre cele două state. Redăm în *Anexa 1* de la finele acestui articol lista acestor acorduri, exact așa cum sunt menționate pe site-ul oficial al Ministerului Afacerilor Externe de la București.

Deși sunt în vigoare atâtea instrumente și acorduri, relațiile economice dintre România și Republica Moldova au o anvergură modestă. Inserăm în continuare un tabel cu dinamica schimburilor comerciale dintre România și Republica Moldova (exporturile și importurile României), în perioada 2002-2010⁷².

În vederea dinamizării cooperării economice, la 30 martie 2010 a intrat în vigoare Acordul de mic trafic de frontieră între cele două țări, iar la 28 martie 2011 a devenit efectiv Acordul între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind implementarea programului de asistență tehnică și financiară, în baza unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 milioane de euro acordat de România Republicii Moldova⁷³.

La nivelul Oficiului Național al Registrului Comerțului din România figurează înregistrate un număr impresionant (3671) societăți comerciale mixte româno-moldovene. Capitalul total investit este însă modest (circa 32,5 milioane USD), Republica Moldova ocupând locul 40 în topul investitorilor străini din

⁶⁷ Vasile Stati. *Istoria Moldovei*. Chișinău: „Vivar-Editor”, 2002, p. 382.

⁶⁸ Victor Stepaniuc. *Statalitatea poporului moldovenesc. Aspecte istorice, politico-juridice*. Chișinău: Firma Editorial-Poligrafică “Tipografia Centrală”, 2005, p. 362.

⁶⁹ [on-line]: <http://chisinau.mae.ro/index.php?lang=ro&id=654>. (accesat pe data de 08.10.2011).

⁷⁰ Ibidem.

⁷¹ [on-line]: <http://www.mae.ro/bilateral-relations/1677#827>. (accesat pe data de 09.10.2011).

⁷² Ibidem.

⁷³ [on-line]: <http://www.mae.ro/node/1421>. (accesat pe data de 09.10.2011).

România. În Republica Moldova sunt înregistrate circa 650 societăți comerciale românești, cu un capital investit de circa 68 milioane USD. Sub acest aspect, România ocupă locul 9, ca pondere a investitorilor străini din acest stat.

Principalele firme românești care au investit în Republica Moldova sunt PETROM și ROMPETROL (domeniul produselor petroliere), Banca Comercială Română, EUROPEAN DRINKS (ape minerale), ROMSTAL (instalații sanitare și de încălzire), ARABESQUE (materiale de construcții), LOGISTICS (transporturi și expediții), MEDIA PRO (media), RomsymData (domeniul IT&C)⁷⁴.

Așa cum arătam anterior (vezi *supra*), relațiile bilaterale dintre România și Republica Moldova au fost, mai cu seamă în perioada 2001-2004, tensionate⁷⁵. Amintim în continuare, succint, numai câteva momente tensionate. O situație spectaculară s-a înregistrat în octombrie 2001, când Ioan Morei, ministrul justiției în Republica Moldova, a susținut o intervenție fulminantă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, axată pe problematica Mitropoliei Basarabiei⁷⁶, dependentă canonic de Patriarhia Ortodoxă Română. Demnitarul în cauză a acuzat atunci România de „tendențe expansioniste, de promovarea unor acțiuni de subminare a suveranității Republicii Moldova și de ingerință directă în afacerile interne ale țării sale. În opinia sa, legalizarea Bisericii Ortodoxe Române în Republica Moldova (prin Mitropolia Basarabiei, nota ns.) ar facilita expansionismul românesc”⁷⁷.

În primăvara anului 2002, atașatul militar român de la Chișinău a fost declarat persoană *non grata*, fiind acuzat că stă în spatele acțiunilor de protest ale opoziției din Republica Moldova. În contrapartidă, Ministerul de Externe al României a cerut atunci „rechemarea” în Moldova a ministrului consilier al Ambasadei Republicii Moldova din București⁷⁸.

La 22 ianuarie 2004, președintele Vladimir Voronin declara în cadrul unei întâlniri cu diplomații acreditații la Chișinău că relațiile Republicii Moldova cu România au un caracter „destul de distructiv”⁷⁹.

În sfârșit, o detensionare a relațiilor dintre București și Chișinău se realizează la finele anului 2004, când ministrul de externe al Republicii Moldova arăta textual: „consider că toate blocajele pe care le-am avut altă dată în relațiile cu România au fost depășite. Avem poziții similare în ceea ce privește majoritatea subiectelor de importanță internațională, iar chestiunile cu privire la limba vorbită, istorie etc. trebuie lăsate pe seama oamenilor de știință și, de fapt, cred că se vor rezolva de la sine. Se speculează mult în acest sens, însă cel mai important pentru noi e construirea împreună cu partenerii noștri a marii familii europene”⁸⁰.

Ca urmare a acestei „destinderi” a relațiilor dintre București și Chișinău, președintele României Traian Băsescu efectua la 21 ianuarie 2005, la invitația președintelui Vladimir Voronin, o vizită oficială la Chișinău. Se părea că se va deschide o nouă eră de cooperare între cele două țări însă, pe parcursul timpului, lucrurile au luat altă turnură. Momentul cel mai incandescent al relațiilor bilaterale dintre cele două state s-a consumat cu prilejul protestelor tineretului din Chișinău (6-8 aprilie 2009) și cu reprimarea acestor proteste. În mod oficial, adevărul privitor la geneza acestor proteste nu se știe până astăzi, după cum a întârziat până în prezent pedepsirea de către instanțele juridice a celor vinovați de reprimarea protestatarilor, soldată cu victime umane (Valeriu Boboc, Eugen Țapu, Ion Țibuleac). În tot cazul, președintele Voronin a acuzat atunci direct România de organizarea protestelor respective și l-a expulzat pe ambasadorul României din Chișinău, Filip Teodorescu, introducând totodată sistemul de vize pentru

⁷⁴ [on-line]: <http://www.mae.ro/bilateral-relations/1677#827>. (accesat pe data de 09.10.2011).

⁷⁵ Pentru tipologia și evoluția acestor relații, a se vedea mai cu seamă Oleg Serebrian, *Politică și geopolitică. Chișinău: Editura Cartier, 2004, capitolul România și Republica Moldova la răscruce de milenii*, p. 127 - 135 și Dan Dungaciu, *Moldova ante portas. București: Editura Tritonic, 2005, partea I, Dosarul integrării euroatlantice, secțiunea 1.6, Iarna vrajbei noastre. Relația București – Chișinău (2001-2004)*, p. 47 - 55.

⁷⁶ A se vedea o analiză interesantă a problematicii Mitropoliei Basarabiei la Romeo Cemârțan, *Cazul Mitropoliei Basarabiei: interferențe politice și religioase. Chișinău: Editura Alfa și Omega, 2004. Dimensiunea internațională a conflictului pentru recunoașterea de jure a existenței Mitropoliei Basarabiei de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului și guvernul Republicii Moldova este redată succint în partea a II-a, secțiunea 6 a lucrării (Cazul Mitropoliei Basarabiei în atenția instituțiilor internaționale)*, p. 81-90, cu bibliografia aferentă. A se vedea, mai nou și Emanuel Bălan, *Biserica ortodoxă din Basarabia. Mitropolia Basarabiei, de la începuturi până în prezent. Bacău. Editura Egal, 2010. Situația actuală a Mitropoliei Basarabiei este descrisă în capitolul 6, Biserica din Basarabia după 1991*, p. 142 - 175.

⁷⁷ Oleg Serebrian, *op. cit.*, p. 131.

⁷⁸ *Ibidem*, p. 133.

⁷⁹ Dan Dungaciu, *op. cit.*, p. 52.

⁸⁰ *Ibidem*, p. 54.

cetățenii români. Pe data de 8 aprilie 2009 Uniunea Europeană a cerut Republicii Moldova normalizarea relațiilor cu România⁸¹. Amestecul României în organizarea protestelor de la Chișinău nu a putut fi niciodată dovedit. În luna iunie 2011 a urmat o lovitură de teatru, autoritățile de la Chișinău reținându-l pe scriitorul rus Eduard Baghirov, sub acuzația de organizare a evenimentelor din aprilie 2009⁸².

Normalizarea relațiilor diplomatice dintre cele două state s-a realizat practic deplin pe 18 septembrie 2009, când președintele Mihai Ghimpu a anulat prin decret prezidențial regimul vizelor pentru România⁸³.

În tot cazul, relațiile dintre România și Republica Moldova, mai cu seamă din perioada 2007 – prezent s-au desfășurat pe baza principiului geopolitic al „multilateralismului”, specific în principal țărilor mici și puterilor medii. Acestea trebuie să se asocieze în vederea atingerii unor scopuri comune deoarece nu dispun de forțe și mijloace pentru a promova „unilateralismul” (specific marilor puteri) în politica internațională⁸⁴. În cadrul acestui tip de „multilateralism” vizibil mai ales începând cu 2007, relațiile bilaterale ale celor două țări sunt tot mai mult coordonate cu politica generală a Uniunii Europene. În continuare, vom căuta să aducem câteva date succinte în sprijinul acestei ultime idei.

Baza juridică legală de inițiere a relațiilor de colaborare dintre Uniunea Europeană și Moldova este dată de Acordul de Parteneriat și Cooperare (APC), parafat la 26 iulie 1994 și intrat în vigoare la data de 1 iulie 1998⁸⁵.

Pe baza intensificării relațiilor dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova, începând cu 1 ianuarie 2006, acest stat a beneficiat de Sistemul Generalizat de Preferințe Plus (GSP+). În consecință, 7200 produse din Republica Moldova au avut și au acces liber pe piața Uniunii Europene, fiind scutite de plata taxelor vamale. Peste doi ani, la 21 ianuarie 2008, UE a acordat în mod oficial Republicii Moldova așa-zisele „Preferințe Comerciale Autonome”. În consecință, aproximativ 90% din exporturile acestui stat au acces liber pe piața românească⁸⁶.

În urma acestor acorduri economice, la 12 ianuarie 2010 a fost „lansat” la Chișinău un Acord de Asocieră dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova⁸⁷.

Un alt instrument de cooperare dintre Uniunea Europeană (incluzând România) și Republica Moldova este așa-zisul „Parteneriat estic”, „lansat de Comisia Europeană în 2008 în cadrul Politicii europene de Vecinătate, pentru promovarea democrației, reformelor sectoriale, dezvoltării economice și sociale în statele din Estul Europei și Caucaz (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, R. Moldova, Ucraina). Parteneriatul Estic este organizat în 4 Platforme care stabilesc obiective de colaborare realiste, revizibile periodic, cu programe de lucru adecvate”⁸⁸.

Cooperarea UE cu republicile ex-sovietice mai sus arătate, în cadrul Parteneriatului Estic, este prognozată să se realizeze sub forma unor acorduri de asocieră. În cadrul acestui tip de cooperare, se au în vedere următoarele:

- a. includerea treptată a acestor republici în economia UE, prin crearea unor zone de liber schimb și încheierea unor acorduri bilaterale
- b. încheierea unor „pacte de mobilitate și securitate”, care privesc în special lupta împotriva migrației (clandestine, nota ns.); crearea unor structuri integrate de gestionare a frontierelor (inclusiv crearea de noi consulate și centre de eliberare a vizelor de călătorie), pentru a se ajunge în final la eliminarea acestora
- c. sporirea mobilității (legale, nota ns.) forței de munca
- d. sporirea securității energetice a UE și a partenerilor din cadrul acestui acord

⁸¹ [on-line]: http://ro.wikipedia.org/wiki/Alegeri_legislative_%C3%AEn_Republica_Moldova,_aprilie_2009. (accesat pe data de 10.10.2011).

⁸² [on-line]: <http://unimedia.md/?mod=news&id=37321>. (accesat pe data de 10.10.2011).

⁸³ [on-line]: http://ro.wikipedia.org/wiki/Rela%C8%9Biile_rom%C3%A2no-moldovene. (accesat pe data de 10.10.2011).

⁸⁴ Oleg Serebrian. Dicționar de geopolitică. Iași: Editura Polirom, 2006, p. 185, cu explicații.

⁸⁵ Idem, Politică și geopolitică, p. 13-21, cu analiza detaliată a problemei, inclusiv a introducerii programului TACIS (finanțat de Uniunea Europeană și destinat țărilor din Comunitatea Statelor Independente) în Republica Moldova.

⁸⁶ [on-line]: <http://www.mae.ro/bilateral-relations/1677#827>. (accesat pe data de 09.10.2011).

⁸⁷ [on-line]: <http://www.mae.ro/node/1421>. (accesat pe data de 09.10.2011).

⁸⁸ [on-line]: <http://www.mae.ro/node/1615>. (accesat pe data de 09.10.2011).

e. implementarea unor programe care vin în sprijinul dezvoltării economice și sociale a țărilor partenere⁸⁹.

În cadrul Parteneriatului European de Vecinătate sunt prevăzute o serie de programe bilaterale, care asigură o anumită finanțare celor șase state ex-sovietice. Sub acest aspect, a fost prevăzută alocarea următoarelor fonduri (pentru intervalul de timp 2007-2010): Armenia - 98,4 milioane euro, Azerbaidjan - 92 milioane euro, Georgia - 120,4 milioane euro (și fonduri adiționale de până la 500 de milioane de euro disponibile pentru a contracara efectele războiului din august 2008), Republica Moldova - 209,7 milioane de euro, Ucraina - 494 milioane de euro. Totodată, se prevede o creștere a fondurilor planificate pentru acest parteneriat (se are în vedere perioada 2010-2013) cu 350 milioane de euro⁹⁰. În UE se discută însă acum despre acordarea unui buget de circa 16,1 miliarde Euro (perioada vizată: 2013-2020) pentru Parteneriatul Estic, cifra exactă urmând a fi stabilită după votarea bugetului UE, care se dezbate în prezent⁹¹.

Cu titlu informativ, amintim că în perioada 29-30 septembrie 2011 a avut loc la Varșovia un summit al Parteneriatului Estic, la care a participat și o delegație a guvernului Republicii Moldova (premierul Vlad Filat, ministrul de externe Iurie Leancă). În urma discuțiilor, s-a stabilit că Republica Moldova și Georgia pot începe negocierile pe marginea Acordului de Liber Schimb și Comprehensiv cu UE în termen de trei luni (până la sfârșitul anului în curs)⁹². Premierul Vlad Filat a arătat cu ocazia acestui summit că după rezolvarea – până la finele anului 2013 – a problemelor legate de liberalizarea regimului vizelor, finalizarea Acordului de Liber Schimb și Comprehensiv și a celui privind spațiul aviativ comun, „ne propunem semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană”⁹³.

În mod practic, Uniunea Europeană a promovat și promovează în mod constant în relațiile cu Republica Moldova și România „multilateralismul” (vezi *supra*), politica de tip *soft power* și persuasiunea⁹⁴. Aceste politici se explică mai ales prin faptul că „UE nu este încă o putere globală în pofida datelor care îl certifică ca un actor (jucător) global. Din această perspectivă se poate considera că promovarea *soft power* în relațiile internaționale poate fi o expresie și a faptului că îi lipsește o componentă esențială a statutului de putere globală, anume *hard power* consistent, adică forța militară și capacitatea de proiecție a acesteia la eșalon planetar”⁹⁵.

În continuarea acestei idei, arătăm faptul că relațiile dintre România și Republica Moldova sunt guvernate de faptul că aceste state se află plasate la intersecția intereselor geoeconomice și geostrategice ale Uniunii Europene, Rusiei și NATO. Credem că din cele expuse succint până acum, rezultă faptul că Uniunea Europeană are în relația cu România și Republica Moldova interese geoeconomice, neavând deocamdată o „capacitate de proiecție (proiectare) a puterii”⁹⁶ adecvată marilor jocuri geostrategice planetare. Republica Moldova și România sunt prea slabe din punct de vedere economic pentru a putea promova o politică economică independentă, care să nu țină cont de interesele geoeconomice ale Uniunii Europene, cu toate avantajele și dezavantajele (credem că ultimele sunt temporare) acestei situații.

⁸⁹ [on-line]: http://www.euractiv.ro/uniunea-europeana/articles%7CdisplayArticle/articleID_17140/UE-lanseaza-Parteneriatul-Estic-sperand-sa-obtina-liniste-la-granita-de-rasarit.html. (accesat pe data de 09.10.2011).

⁹⁰ [on-line]: <http://www.interlic.md/2009-05-06/documentar-totul-despre-parteneriatul-estic-in-intrebari-shi-raspunsuri-10078.html>. (accesat pe data de 09.10.2011).

⁹¹ [on-line]: <http://unimedia.md/?mod=news&id=39583>. (accesat pe data de 09.10.2011).

⁹² Ibidem.

⁹³ Ibidem.

⁹⁴ Mihail E. Ionescu. Uniunea Europeană și distribuția globală a puterii: viitorul relațiilor transatlantice, în Idem. România Orientală. 160 de ani (1848-2009). București: Editura Militară, 2009, p. 246: „Principalul instrument utilizat de UE în acțiunea sa de actor global este ceea ce știința politică numește *soft power* (Joseph Nye: „the ability to get what you want through attraction rather through coercion”). Acest lucru este demonstrat de faptul că UE favorizează în relațiile internaționale persuasiunea (cooperarea cu terți) față de forța militară și multilateralismul ca reacție la unilateralismul apărut și promovat cu forța în ultimii ani”.

⁹⁵ Ibidem.

⁹⁶ John J. Mearsheimer, Tragedia politicii de forță. Realismul ofensiv și lupta pentru putere, Filipeștii de Târg (Prahova), Editura Antet XX Press, București, 2003, *passim*. În accepțiunea acestui autor, creator al „realismului ofensiv” în domeniul Teoriei Relațiilor Internaționale, „capacitatea de proiectare a puterii” este reprezentată de capacitățile economice, militare și politice ale unui stat de a trimite corpuri expediționare în străinătate (indiferent de teatrul de război) și de a le asigura în mod corespunzător cu logistica necesară.

Interesele geoeconomice și geostrategice ale Rusiei în sud-estul Europei, zonă în care se află plasată Republica Moldova și România, sunt evidente. Rusia deține poziții de forță în economia primului stat (dependent mai cu seamă de importurile de energie) și o influență considerabilă în economia României (hidrocarburi – în special gaz metan, metalurgie).

„Nevazisimia Gazeta” publica în anul 2006 o statistică privitoare la țările dependente de gazul și petrolul din Rusia. În conformitate cu această statistică, țările în cauză erau clasificate în trei categorii:

1. Sateliții energetici ai Rusiei – Ucraina, Moldova, Finlanda, Cehia, Polonia, Bulgaria și statele baltice.

2. Țările „relativ independente” – Germania, Franța, Italia, Austria, România, Grecia, Kazahstan și Belarus.

3. Țările independente energetic de Rusia – Norvegia, Olanda, Danemarca, Spania, Marea Britanie, Japonia, India, China și SUA⁹⁷.

Per ansamblu, Europa depindea (cel puțin la nivelul anilor 2007-2008) în proporție de 35-40% de exportul de gaze rusești⁹⁸ și nu vedem – cel puțin pe termen scurt – posibilități de îmbunătățire reală a acestei situații.

Per ansamblu, la nivelul anului 2006, se considera că economia UE depindea în proporție de 52% față de importul de resurse. Mai mult, se estima că această dependență urma să atingă 77% în 2020⁹⁹.

Rusia, direct sau indirect, este principalul lider al asigurării Europei cu energie, inclusiv prin zona Mării Caspice și a Mării Negre. Acest fapt a fost luat în calcul de responsabilii UE. Pat Cox, fost președinte al Parlamentului European, făcea următoarele aprecieri: “dacă în anii '50, cărbunele și oțelul reprezentau cele două sectoare care erau unul dintre punctele fondatoare ale Europei, eu cred că în secolul XXI, locul lor va fi luat de problematica energiei și de cea a schimbărilor climatice. Marea Neagră și Marea Caspică reprezintă o soluție pentru asigurarea diversității și securității zonelor de aprovizionare, zone alternative pentru resursele energetice, pentru a aminti doar câteva din răspunsurile pe care aceste regiuni le pot da sfidărilor cu care se confruntă în prezent Europa. Iată de ce, dintr-o dată, întreaga regiune a Mării Negre și a Mării Caspice devine una de prim-ordin în termeni strategici pentru interesele UE, și, fără îndoială, România și vecinii săi (**aici trebuie inclusă și Rusia, deși nu se învecinează direct cu România, nota ns.**) se află în prima linie a construcției acestei relații, ca europeni și împreună cu ei”¹⁰⁰.

Având în vedere datele de mai sus prezentate succint, neglijarea intereselor geoeconomice evidente ale Rusiei de către guvernele României și Republicii Moldova ar fi cel puțin contraproductivă și, în situații speciale, catastrofală.

În prezent, relațiile dintre Uniunea Europeană și Rusia sunt bune, fiind condiționate mai cu seamă de importul de gaze prin intermediul GAZPROM. Cu toate acestea, sferele de interes geoeconomic ale acestor entități se suprapun uneori – inclusiv în cazul României și Republicii Moldova. Această suprapunere este vizibilă inclusiv în situația – deocamdată ipotetică – includerii Moldovei în cadrul Uniunii Vamale Euroasiatice, supoziție/propunere făcută pe data de 5 octombrie 2011 de către ex-președintele Vladimir Voronin.

Comentând acest subiect, premierul Vlad Filat arăta textual într-un interviu acordat ziarului „Timpul” din Chișinău: „Idea d-lui Voronin poate fi supusă dezbaterilor, iar obiectivul anunțat - de a rezolva problemele socioeconomice - este unul nobil. Totuși, voi face două precizări importante. Mai întâi, în cadrul UVE (Uniunea Vamală Eurasiatică, nota ns.), din care fac parte Rusia, Kazahstan și Belarus, trebuie respectate două condiții, care țin de politica tarifară pe interior și în raport cu țările terțe. Să nu uităm că RM e membră a OMC (Organizația Mondială a Comerțului, nota ns.) și că avem anumite angajamente în cadrul acesteia, iar criteriile acestui spațiu vamal unic vin în contradicție cu cele ale OMC, dar și cu posibilitatea aderării Republicii Moldova la Zona de liber schimb cu UE. Obiectivul țării

⁹⁷ Vasile Nazare. De la geopolitica forței la geopolitica petrolului. În: GeoPolitica. Revistă de Geografie Politică, GeoPolitică și GeoStrategie. 2006, anul IV, nr. 16 - 17, p. 179 - 180.

⁹⁸ Valeri Paniuşkin, Mihail Zigar (în colaborare cu Irina Reznik). Gazprom. Noua armă a Rusiei, traducere din limba rusă de Marina Vraciu, Leonte Ivanov și Daria Bighiu. București: Curtea Veche Publishing, 2008, p. 294.

⁹⁹ Nicolae Geantă. Spațiul ex-sovietic și geopolitica conductelor. În: GeoPolitica. Revistă de Geografie Politică, GeoPolitică și GeoStrategie. 2006, anul IV, nr. 16 - 17, p. 198.

¹⁰⁰ Ion Porojan, Aspecte ale geopoliticii resurselor energetice. În: GeoPolitica. Revistă de Geografie Politică, GeoPolitică și GeoStrategie, 2007, anul V, nr. 23, p. 33.

noastre, însă, e integrarea europeană și accederea în spațiul comerțului liber cu UE. Astfel, ideea lansată de dl. Voronin vine în contradicție cu tot ce a parcurs RM până în prezent și ceea ce urmează să realizeze pentru viitor. Dar bineînțeles că vom continua să le asigurăm agenților economici din RM posibilitatea să beneficieze de condiții de comerț liber în spațiul CSI¹⁰¹.

Din punct de vedere geostrategic, NATO – alianță controlată de SUA, din care face parte România – are interese evidente în sud-estul Europei. În plan general, aceste interese geostrategice sunt influențate în chip deosebit de către politica, cu valențe deopotrivă geoeconomice și geostrategice, promovată de Rusia. Sau, cum arăta directorul general STRATFOR George Friedman, „strategia de bază a Rusiei va consta în încercarea de a destrăma NATO și de a izola Europa de Est. Cheia reușitei vor fi germanii, urmați de francezi. Nici unii, nici alții nu-și doresc o nouă confruntare cu Rusia. Sunt națiuni izolate, iar Germania este dependentă de Rusia pentru gazul natural. Germanii încearcă să reducă această dependență și poate chiar vor reuși, într-o oarecare măsură, dar vor continua să depindă de livrarea unei cantități substanțiale de gaz natural, fără de care nu se vor putea descurca”¹⁰². Rusia îi poate dezbină pe aliații europeni din NATO folosind pe de o parte antiamericanismul cu rădăcini culturale¹⁰³ nutrit de o parte a elitei din vestul Europei, iar pe de altă parte oferind avantaje economice sau utilizând presiuni economice.

Republica Moldova și-a asumat practic prin articolul 11 din Constituție neutralitatea față de NATO¹⁰⁴. În acest context, relațiile sale bilaterale cu România sunt – cel puțin în mod teoretic – neafectate de apartenența ultimului stat la NATO. Cu toate acestea, factorii politici din cele două țări trebuie să țină permanent seama de confruntarea la nivel planetar între NATO (în fond, mai mult SUA) și Rusia și, în situații extreme, să se plaseze de partea învingătorului.

Sub nici o formă, guvernele celor două țări nu ar trebui să joace totul „pe o singură carte” (fie că se numește UE, NATO sau Rusia), păstrându-și un minim spațiu de libertate strategică pentru negocieri. Dacă ar miza riscant, pe o singură carte, cele două țări s-ar plasa în poziția periculoasă descrisă de geopoliticianul german Oskar von Niedermayer (1885-1948), de practicare a unei doctrine „centriste” de către marile națiuni. În opinia sa, doctrinele de acest tip sunt „fără aplecare pentru politica internațională și incapabile de a înțelege marele joc geopolitic”¹⁰⁵. *Mutatis mutandis*, România și Republica Moldova nu sunt state mari, însă credem că aprecierea militarului german privitoare la doctrinele „centriste” li se potrivește și lor.

La finele acestei analize, câteva concluzii privitoare la viitorul relațiilor bilaterale dintre România și Republica Moldova se impun cu necesitate.

În primul rând, politicienii din cele două țări – dacă intenționează să le conserve statalitatea și să patroneze construirea unui viitor bun pentru locuitorii lor, trebuie să aibă în vedere permanent faptul că statele mici plătesc scump orice greșală comisă în marele joc geopolitic planetar. Acest joc este influențat, foarte probabil, inclusiv de către centre non-statale de putere: „În același scop, mafia economică internaționalistă a creat două curente politice, aparent oponente. **Kominternul** (internaționalismul comunist, proletar) și **Deminternul** (internaționalismul democrat, consumist). Nostalgiile de toate culorile oscilează inconștient între aceste două iluzii fundamentale, dar cu sorginte unică”¹⁰⁶. În interpretarea noastră, această frază nu vizează expunerea (cu toată terminologia radicală, simplificatoare) a unei variante a teoriei conspiraționiste, ci faptul că viitorul statelor naționale din toată lumea este în mod evident amenințat de diferite curente internaționaliste și globaliste. Acest fapt devine cu atât mai grav pentru Republica Moldova și pentru România, cu cât corupția stupefiantă a claselor politice din cele două țări –

¹⁰¹ [on-line]: <http://timpul.md/articol/vlad-filat-nu-vreau-sa-ajung-preedinte-27695.html>. (accesat pe data de 09.10.2011).

¹⁰² George Friedman, Următorii 100 de ani. Previziuni pentru secolul XXI, traducere din limba engleză Valentina Georgescu. București: Editura Litera, p. 106.

¹⁰³ A se vedea excelenta tratare a acestei probleme în cele cinci eseuri incluse în lucrarea lui Russell A. Berman. *Anti-Americanism in Europe. A cultural problem*. Stanford University: Hoover Institution Press publication. 2004, no. 527.

¹⁰⁴

[on-line]:

<http://nato.md/uploads/Analize%20si%20comentarii/Transcripturi%20Emisiuni%20RADIO/2011/transcript%2025.08.pdf>.

(accesat pe data de 10.10.2011). Accesând acest link, cititorii pot vizualiza transcriptul emisiunii radiofonice din 25 August 2011, realizată de către Radio Moldova în colaborare cu Centrul de Informare și Documentare privind NATO din Republica Moldova, având suportul financiar al Departamentului Diplomatie Publică a NATO.

¹⁰⁵ Oleg Serebrian. *Dicționar de geopolitică*, p. 193.

¹⁰⁶ Viorel Patrîchi. *Mircea Druc sau lupta cu ultimul imperiu*. București: Editura Zamolxe, 1998, p. 525.

aproape „la vedere” nu pare să aibă șanse de estompere/eradicare pe termen scurt și mediu. O clasă politică coruptă peste măsură luptă, de regulă, mult prea mult pentru interesele personale și prea puțin pentru cele naționale.

În al doilea rând, aceste relații bilaterale trebuie să fie bazate pe încrederea generată de un trecut istoric comun (mai cu seamă trecutul recent), **asumat onest de părțile interesate și cu bunele și cu relele sale** și de credința în posibilitatea unui viitor comun. Sau, cum se arată în prefața unei cărți recente semnate de către Sergiu Nazaria și Victor Stepaniuc: „... trecutul nu poate fi supus nimănui, el nu poate fi schimbat cum ar dori unii. ... el poate fi doar studiat cu condiția unei cercetări conștiincioase a **tuturor** (accentul se pune pe cuvântul <<tuturor>>) documentelor păstrate ale epocii respective și cât e posibil pe **toate** memoriile participanților la evenimentele în cauză. În așa fel, istoricul poate doar să cunoască trecutul, dar nicicum să-l schimbe în favoarea construcției unui „viitor corect”. Și aici e cazul să-l cităm pe cunoscutul poet anglofon, laureat al Premiului Nobel pentru literatură Thomas Stearns Eliot: <<Un viitor real poate fi construit doar pe un trecut real>>”¹⁰⁷.

Referitor la problema asumării oneste a trecutului istoric comun, conchidem că atât tabăra istoricilor „pro-români” sau „pro-unioniști” din Republica Moldova și din România, cât și tabăra istoricilor din Republica Moldova care apără statalitatea „poporului moldovenesc” și se pronunță în contra unirii cu România, dețin suficiente „muniții” (în fapt, argumente adevărate, irefutabile!) pentru a mai continua ani buni lupta lor de idei.

Asumarea onestă a trecutului istoric (cel puțin cel recent) presupune recunoașterea oficială (asumată și de societatea civilă din cele două state) a atitudinii și faptelor absolut reprobabile înlăptuite de o parte a funcționarilor administrației regale române din Basarabia interbelică și recunoașterea Holocaustului din Transnistria, din timpul regimului Antonescu. Totodată, acest fapt mai presupune recunoașterea oficială și asumarea de către societatea civilă din cele două state a deportărilor, execuțiilor și altor fapte reprobabile (inclusiv foametea declanșată deliberat în 1946-1947), operate de către autoritățile sovietice în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească.

În al treilea rând, relațiile bilaterale dintre cele două state urmează să fie construite pe principii pragmatice, nu sentimentale. Aici trebuie avute în vedere cel puțin următoarele:

1. punerea în valoare a elementelor de complementaritate din economiile celor două țări. Trebuie avută în vedere inclusiv situația de enclavare a Moldovei, în ceea ce privește accesul ei la Oceanul Planetar doar prin portul Giurgiulești și, implicit, sprijinirea de către România a transporturilor maritime a acestui stat.

2. abordarea relațiilor internaționale din perspectiva geopolitică multilateralistă (vezi *supra*) și, implicit, evitarea de către ambele guverne a transformării țărilor lor în „piciorul de scaun al unei mari puteri”¹⁰⁸, indiferent că este vorba de UE, NATO sau Rusia.

Respectarea acestor principii poate conduce la inițierea unei saga de succes în relațiile dintre cele două state, indiferent de ce va aduce în viitor „viclenia istoriei” (G.F.W. Hegel): păstrarea statalității Republicii Moldova sau unirea acestui stat cu România.

ANEXĂ¹⁰⁹

Lista instrumentelor juridice de cooperare bilaterală dintre România și Republica Moldova

- Convenție între Guvernul României și Guvernul Republicii Sovietice Socialiste Moldova privind colaborarea în construirea de locuințe, obiective social-culturale și rețele edilitare aferente pe teritoriul RSS Moldova. (semnată la București, 17. VII. 1990);
- Înțelegere între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind stabilirea relațiilor diplomatice la nivel de ambasadă, începând cu data de 27 august 1991. (semnată la București, 29. VIII. 1991; data intrării în vigoare: 27. VIII. 1991);
- Acord privind colaborarea în domeniile științei, învățământului și culturii între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova. (semnat la București, 19. V. 1992; data intrării în vigoare: 27. XII. 1993);

¹⁰⁷ Sergiu Nazaria, Victor Stepaniuc. Problema basarabeiană și interpretările ei în istoriografie: de la apariție la Tratatul de la Paris (1917-1947). Chișinău: Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală, 2010, p. 5.

¹⁰⁸ Expresia îi aparține lui Rudolf Kjellen (1864-1922), cel care a utilizat pentru prima dată în 1899 termenul Geopolitik, a cărui „carieră” continuă până în zilele noastre.

¹⁰⁹ [on-line]: <http://www.mae.ro/bilateral-relations/1677#827>. (accesat pe data de 09.10.2011).

- Acord privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova. (semnat la București, 14. VIII. 1992; data intrării în vigoare: 15. VI. 1997);
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova în domeniul transporturilor rutiere. (semnat la București, 28. X. 1992; data intrării în vigoare: 18. III. 1993);
- Acord privind serviciile aeriene între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova. (semnat la Chișinău, 28. VI. 1993; data intrării în vigoare: 14. XII. 1993);
- Convenție între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit și pe capital. (semnată la Chișinău, 21. II. 1995; data intrării în vigoare: 10. IV. 1996);
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova cu privire la principiile colaborării în domeniul transportului feroviar. (semnat la Chișinău, 21. II. 1995; data intrării în vigoare: 22. XI. 1995);
- Înțelegere între Ministerul Afacerilor Externe al României și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova privind punerea la dispoziția Ambasadei României în Republica Moldova și Ambasadei Republicii Moldova în România, pe bază de reciprocitate, fără plata chiriei, a imobilelor și apartamentelor cu suprafețe locative echivalente pe care le au în folosință.

Documente conexe:

- Înțelegerea din 7. XII. 1993 care reglementează același domeniu și care nu a intrat în vigoare. (semnată la Chișinău, 21. IV. 1995);
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind colaborarea și cooperarea în domeniul poștelor și telecomunicațiilor. (semnat la Chișinău, 27. XII. 1995; data intrării în vigoare: 16. V. 1997);
- Tratat între România și Republica Moldova privind asistența juridică în materie civilă și penală. (semnat la Chișinău, 6. VII. 1996; data intrării în vigoare: 22. III. 1998);
- Acord între Misiunea Permanentă a României la ONU și Misiunea Permanentă a Republicii Moldova la ONU privind folosirea gratuită a spațiilor din clădirea Misiunii României din New York, proprietate a statului român, alocate Misiunii Republicii Moldova. (semnat la New York, 24. IX. 1996; data intrării în vigoare: 21. XI. 1997);
- Protocol între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind colaborarea în domeniul transporturilor militare. (semnat la București, 24. VII. 1997; data intrării în vigoare: 29. VII. 1999);
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor și titlurilor științifice, acordate de instituții de învățământ acreditate în România și Republica Moldova. (semnat la Chișinău, 20. VI. 1998; data intrării în vigoare: 14. VI. 1999);
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova cu privire la colaborarea în domeniile geodeziei, cartografiei și cadastrului. (semnat la Chișinău, 29. IV. 1999; data intrării în vigoare)
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind cooperarea vamală și asistența administrativă pentru prevenirea, investigarea și combaterea infracțiunilor în domeniul vamal. (semnat la București, 24. IV. 2000; data intrării în vigoare: 15. X. 2000);
- Înțelegere între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova cu privire la asistența financiară acordată pentru procurarea pașapoartelor de unele categorii de cetățeni ai R. Moldova. (semnată la București, 27. VII. 2001)
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind readmisia străinilor. (semnat la București, 27. VII. 2001; data intrării în vigoare: 3. VII. 2002);
- Protocol adițional la Acordul privind serviciile aeriene între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova, semnat la Chișinău la 28 iunie 1993. (semnat la București, 31. I. 2003; data intrării în vigoare: 25. XI. 2003);
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind colaborarea în domeniul protecției resurselor piscicole și reglementarea pescuitului în râul Prut și Lacul de acumulare Stânca-Costești. (semnat la Stânca, 1. VIII. 2003; data intrării în vigoare: 23. XII. 2003);
- Addendum la Acordul dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova referitoare la împrumutul pe termen lung în valoare de 20 miliarde lei, semnat la București la 1 septembrie 1993, modificat prin addendumurile semnate la București la 17 ianuarie 2000 și la 24 iulie 2002. (semnat la București, 25. XI. 2004; data intrării în vigoare: 27. VI. 2005);
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind navigația pe căile navigabile interioare. (semnat la București, 1. XI. 2005; data intrării în vigoare: 16. V. 2006);
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova cu privire la cooperarea economică, industrială și tehnico-științifică. (semnat la București, 16. XI. 2005; data intrării în vigoare: 17. V. 2006);
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind colaborarea în domeniul turismului (semnat la București, la data de 16 noiembrie 2005)

- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind călătoriile reciproce ale cetățenilor. (semnat la București, 20. X. 2006; data intrării în vigoare: 1.I. 2007);
- Protocol privind cooperarea dintre MAE al României și MAEIE al R Moldova (semnat la București, 20. X. 2006; data intrării în vigoare: 15.X. 2009);
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind micul trafic de frontieră (semnat la București, la data de 13 noiembrie 2009)
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind cu privire la punctele de trecere a frontierei de stat dintre România și Republica Moldova (semnat la București, la data de 13 noiembrie 2009)
- Protocol între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova la Acordul între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova, semnat la București, la 14 august 1992 (semnat la București, la data de 13 noiembrie 2009)
- Acord între România și Republica Moldova în domeniul securității sociale (semnat la București, la data de 27 aprilie 2010)
- Memorandum de Înțelegere între Ministerul Afacerilor Externe al României și Ministerul Agriculturii Industriei Alimentare al Republicii Moldova în domeniul asistenței oficiale pentru dezvoltare privind implementarea unui program în domeniul agricol (semnat la București, la data de 27 aprilie 2010)
- Declarație comună privind instituirea unui parteneriat strategic între România și Republica Moldova pentru integrarea europeană a Republicii Moldova (semnat la București, la data de 27 aprilie 2010)
- Protocol de colaborare între Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului din România și Ministerul Educației din Republica Moldova pentru anul de învățământ 2010-2011 (semnat la București, la data de 27 aprilie 2010)
- Memorandum de Înțelegere între Ministerul Mediului și Pădurilor al României și Ministerul Mediului al Republicii Moldova privind colaborarea în domeniul protecției mediului (semnat la București, la data de 27 aprilie 2010)
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind implementarea programului de asistență tehnică și financiară în baza unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 milioane euro acordat de România Republicii Moldova (semnat la București, la data de 27 aprilie 2010)
- Protocolului între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova pentru aplicarea Acordului între Republica Moldova și Comunitatea Europeană privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală, semnat la Bruxelles, la 10 octombrie 2007 (semnat la București, la data de 25 martie 2010)
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a apelor Prutului și Dunării (semnat la Chișinău, la data de 28 iunie 2010)
- Memorandum de Înțelegere între Ministerul Afacerilor Externe al României și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova (semnat la Chișinău, la data de 17 august 2010)
- Protocol de amendare a Acordului între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor și titlurilor științifice acordate de instituții de învățământ acreditate în România și Republica Moldova, 20 iunie 1998. (semnat la Chișinău, la data de 26 august 2010)
- Protocol Adițional între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova la Acordul între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind implementarea programului de asistență tehnică și financiară în baza unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 milioane de euro acordat de România Republicii Moldova, semnat la București, la 27 aprilie 2010 (semnat la Chișinău, la data de 23 septembrie 2010)
- Protocol pentru amendarea Acordului între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova cu privire la principiile colaborării în domeniul transportului feroviar, încheiat la Chișinău, la 21 februarie 1995 (semnat la Chișinău, la data de 5 noiembrie 2010)
- Tratat între România și Republica Moldova privind regimul frontierei de stat, colaborarea și asistența mutuală în probleme de frontieră (semnat la București, la data de 8 noiembrie 2010)
- Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind deschiderea și funcționarea Institutului Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău (semnat la Chisinau, la data de 23 septembrie/12 octombrie 2010)
- Protocol între Ministerul Afacerilor Externe al României și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării al Republicii Moldova privind completarea Înțelegerii între Ministerul Afacerilor Externe al României și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova privind punerea la dispoziția Ambasadei României în Republica Moldova și Ambasadei Republicii Moldova în România, pe bază de reciprocitate, fără plata chiriei, a imobilelor și apartamentelor cu suprafețe locative echivalente pe care le au în folosință, semnată la 21 aprilie 1995 la Chișinău (semnat la București, la data de 24 februarie 2011)